

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ,
Strada Iuliu Maniu Nr. 36

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Abonament: 300 Lei la an

Redactor responsabil:
Dr. OREST BUCEVSCHI
Telefon 13-74

PREOȚIA

O slujbă cu mare răspundere morală, care cere din partea celui ce o îndeplinește o cheltuială de energie cum nu se cere în altă parte; o slujbă pe care dacă o mecanizezi, i-ai răpit aproape întreaga-i poezie reducând-o la o simplă repetire de forme, de simbole neînțelese.

Roadele ei nu se pot căpăta și vedea imediat, ci în timp îndepărtat. Preotul este profesorul care lucrează în marea școală a societății după alte metode și deosebit de cum se lucrează în școlile obișnuite. Nu atât pentru a îmbogăți inteligența, ci a provoca în sufletele oamenilor anumite stări sufletești; cari prin exteriorizarea lor să ne dea o viață socială cu un caracter moral cât mai pronunțat.

Școala dă mai mult cunoștințe. Biserica face educație și o educație nu bazată pe opinia publică, sau pe anumite păreri omenesti, ci o educație bazată pe tot ce poate fi mai veșnic, pe ideea religioasă, pe unitatea spirituală a omului cu Dumnezeu.

O lucrare de felul acesta, care presupune o frământare a sufletului omenesc, o liberare a lui de tot ce-l atrage către pământ, de tot ce-i îngreuiază zborul său spre culmile înalte unde numai Dumnezeu îl poate sui, este foarte grea, cu rezultate aproape imperceptibile, dar care se bănuiesc numai. Rezultatele unei astfel de lucrări neputându-se pipăi, nici stabili prin comparație, nu se poate avea o dovadă imediată a muncii preotului.

Când mă găsesc în mijlocul unei familii sărace, înconjurat de toate părțile de vecini și cunoscuți și într'un mediu inferior ca estetică și igienă și acolo dau sfaturile cerute de împrejurări, atunci eu sunt pro-

fesorul, care fără orariu și program, aduc lumină acolo unde era întuneric.

Și câte lucruri de acestea nu poate făptui un preot în marea și întinsa școală a societății, lucruri cari nu se văd, nu pot fi aduse ca semne ale unei activități desfășurate.

Preoția e o slujbă de permanent entuziasm, de pasionare după tot ce poate contribui la ridicarea morală și materială a omului.

Am învățat în școală că preoția este o misiune, un apostolat. N'am priceput atunci, după cum n'am priceput multă vreme în urmă, conținutul acestei noțiuni. Și atunci când atâția dușmani ai bisericii și ai preoților, atacau preoțimea că nu lucrează, că nu i se văd roadelile, aproape îmi venea să cred și eu că este așa. Obișnuit din școală cu concepția pozitivă, ca și acești dușmani, că numai cece se vede, există, nedându-mi seama de transformările, modificările aduse de un preot, prin activitatea sa sufletului păstoriiților săi, neputând prinde ritmul adânc al unei vieți sufletești impresionată de o activitate preoțească, tăgăduiam și eu orice muncă a preotului, ca și aceia cari neagă orice mișcare din fundul oceanelor, pentru că aceasta nu se vede la suprafață.

Și astăzi, câți dintre noi nu suntem cari încă nu pricep acest lucru și câte rele nu decurg din această ignoranță. Indrăsneala dușmanilor bisericii și a tuturor bârfitorilor; neștiința noastră în a ne apăra contra lor, precum și împuținarea entuziasmului nostru, nefiind conștienți de puterea și valoarea noastră, sunt efectele acestei ignoranțe.

Se vede deci din cele zise, că dacă profesorul, fie el cât de slab, poate să-și arate roadelile muncii sale într'un timp anu-

mit, la fel și militarul și orice factor social, preotul oricât de superior ar fi el, nu are această posibilitate de expunere a roadelor muncii sale.

În privința dificultăților pe care le întâmpină un preot în atingerea scopului, ele sunt foarte multe și foarte variate. Să ne uităm la ceilalți factori sociali. Ofițerul nu-și face cazarmă, profesorul școală, sau funcționarul biroul unde lucrează. Numai preotul își face biserică sau o repară și oricine a făcut o astfel de lucrare știe câte necazuri și umilințe nu întâmpină un preot. Dacă am socoti bisericile cari s'au construit prin energia preotului tot am avea un titlu de glorie pentru acești muncitori, deși mulți le contestă și acest merit, zicând că sunt făcute prin donația creștinilor, ca și cum aceste biserici s'ar ridica singure fără energia unui om.

Priviți pe acești muncitori cari prin tot felul de intemperii ale naturii, străbat distanțe lungi pentru a aduce alinare și mângâiere cuiva pentru o recompensă care de multe ori e sub valoarea unui bacșiș, ori chiar la oraș mergând ceasuri întregi, pe picioare în aceleași condițiuni, pentru că să nu se bucure nici de cea mai mică recunoștință și veți vedea dacă aceasta nu este un apostolat.

Nimeni în țara aceasta nu face un pas fără a fi plătit și unii preoți câți zeci de kilometri nu fac fără să capete un „mulțumesc“.

A suporta disprețul bogatului care te speculează, ori obrăznicia săracului care spune că ești dator să-i primești și bacșișul, chiar când tu de bună credință nu vrei să-i fii cu nimic povară, nu este aceasta un apostolat?

Orice funcționar deține o putere și se găsește sub protecția legilor atunci când onoarea lui este atacată, numai bietul preot este obligat să-și facă serviciul chiar când este insultat și sub teroare. El este robul slujbei sale, rob cu toată ființa sa, fără nici o pretenție că el poate avea demnitate, ca cel din urmă muritor, deși Isus Hristos și pentru demnitatea omului s'a răstignit pe cruce.

Oricine în țara asta are dreptul să critice pe preot și să-l insulte.

Și câte umilințe nu suferă bietul preot.

M'am găsit de multeori în astfel de situații și nu mi-am putut domoli durerea decât gândindu-mă la cuvintele mântuitorului: „În lume necazuri ve-ți avea; și veți fi urâți pentru numele meu“.

Numai cine îndeplinește această sfântă însărcinare, cine a simțit bucuria când cuvântul i-a fost ascultat sau răbdând până la resemnare când a fost călcat în picioare, acela se poate asemena în parte cu Sf. Apostol Pavel, care când era bătut și isgonit răbda suferințele lui Hristos, sau se bucura când în închisoarea dela Roma primea dela Filipenii semnele dragostii lor.

În urmă mi-am dat seama de conținutul noțiunii „apostolat“ cu care de obicei numim slujba preotească și de atunci îmi dau socoteala de greutatea acestei slujbe, de ce sfinții fugeau de ea tocmai din pricina greutateii ei și mă simt în stare să apăr cu toată vrednicia valoarea ei pentru sufletele oamenilor, atunci când i se contestă această calitate.

(Renașterea Craicva).

Pr. C. Zamfirescu.

Frumoase serbări creștinești-naționale.

Sfințirea bisericii die Ciceu-Corabia. — Sfințirea pietrii comemorative în amintirea suririi pe tronul Moțcovei (1527) a Voivodului Petru Rareș, întemeietorul cetății Ciceului.

În ziua de 4 Sept. a. c. credincioșii de pe mândrele plaiuri ale *Ciceului* au avut prilejul să trăiască adevărate clipe de sărbătoare. S'a săvârșit sfințirea bisericii din comuna *Ciceu-Corabia* și s'a îndrumat un pios pelerinaj la *Cetatea-Ciceului* din partea soc. cult. „Astra“, despărțământul *Dej*, unde delegații P. S. Sale Păr. Episcop *Nicolae al Clujului* au oficiat sfințirea unui monument istoric, închinat pioasei memorii a marelui Voivod și Domn al Moldovei *Petru Rareș*. Căci patru sute de ani s'au scurs în noiamul vremilor, de când istețimea și curajul acestui Domn al Moldovei a isbutit să calce pe urmele neîntrecutului său părinte, *Ștefan cel Mare*, și să pue temelie solidă cuceririlor înfăptuite pe plaiurile someșene de bravul său înaintaș. Cetatea inexpugnabilă a Ciceului, ale cărei

rămășițe vor vorbi încă multe veacuri generațiilor viitoare românești, a fost aceea temelie solidă, clădită de Domnul Moldovei Petru Rareș.

Iată decursul acelor frumoase și înălțătoare serbări:

Sâmbătă, la 3 Sept. a. c. delegații P. S. Sale Păr. Episcop Nicolae, Păr. cons. ep. Dr. S. Stanca și Prof. Dr. I. Vască, întovărașiți de corul Episcopiei de sub măiastra conducere a dlui prof. S. Golumba au sosit pe la orele 5 și jumătate p. m. în comuna Răteag, unde grație spiritului de disciplină și dragoste creștinească a păr. protopop Teodor Herman li s'a făcut acestora o primire strălucită, care înainte de toate a avut darul să impue întregii lumi adunate, compusă în mare parte din cetățeni streini de legea și chiar de neamul nostru. Au ținut frumoase cuvântări de bineventare păr. protopop Herman și dl primpretor A. Bărbos, cărora le-a răspuns prin cuvinte binesimțite păr. cons. ep. Dr. Stanca aducându-le salutul și binecuvântarea arhierescă în numele prea iubitului nostru Episcop Nicolae, care din motive binecuvântate cu adânc regret nu a putut participa în persoană la serbările proiectate.

A făcut deosebită impresie acel număr considerabil de preoți, bărbați, femei și copii de școală, cari în haine de sărbătoare și cu flori în mâni au ținut de cuviință să intimpine cu atâta dragoste și însuflețire pe reprezentanții legitimi ai bisericii noastre dreptmăritoare.

Cu ajutorul mijloacelor de transport, atât de bine și chibzuit îngrijite, toți oaspeții veniți pentru serbare au putut fi transportați fără întârziere la locul destinației în comuna Ciceu-Corabia.

Aici la fel, întimpinare frumoasă cu arături de triumf, flori, credincioșii comunei cu mic și mare în haine de sărbătoare, preotul satului, păr. I. Danciu în fruntea lor bineventează prin elogioase cuvinte pe delegații episcopopești, mai exprimă câteva cuvinte frumoase dl proprietar I. Tarnița în numele primăriei și după răspunsul potrivit al păr. cons. Stanca, lumea s'a retras și oaspeții au trecut fiecare la quartirele destinate lor pentru a se odihni în vederea serbărilor de a doua zi.

Duminecă, în 4 Sept. desdimineată au început serbările, la orele 8 cu oficierea sfințirii bisericii din Ciceu-Corabia. O biserică de peste 80 de ani, zidită din piatră masivă și renovată în anul trecut din jertfele și daniile creștinești ale credincioșilor din loc, a fost sfințită cu mare pompă, oficiind aproape toți preoții de prin prejur, păr. Grigori Lador (Chinești), Teodor Purdeanu (Gârboul-Dejului), Ioan Cotuț (Dumbrăvița), Aug. Bodea (Ciceu-Georgești), Nic. Țăjan (Negrilești), Const. Cotuț (Dobricel), Mih. Opațchi (Hăjmașul-Ciceului), Aug. Danciu (Ciceu-Poeni), Teodor Ciuruși (Gostila), Ioan Danciu (preotul local), apoi păr. protopop T. Herman împreună cu delegații episcopopești, păr. Dr. S. Stanca și prof. Dr. I. Vască, răspunsurile fiind date de membrii corului episcopesc sub conducerea excelentului profesor de muzică, dl Sava Golumba. După săvârșirea sfințirii apei și a înconjurării bisericii, s'a oficiat serviciul sf. Liturgii culminând prin frumoasa cuvântare, rostită de păr. cons. ep. parhial Dr. S. Stanca, care pe lângă învățăturile și pildele înțelepte ce le-a dat poporului adunat, le-a mai exprimat credincioșilor ce s'au ostenit și s'au jertfit spre prosperarea și înfrumșetarea bisericii, și mulțumirile și binecuvântarea arhierescă a P. S. Episcop Nicolae, care nu va întârzia să vie și în persoană pentru a-i cunoaște și a le spori statornicia și tăria în credință. După sf. Liturghie șapte preoți au oficiat serviciul sf. maslu, iar păr. protopop Herman și delegații episcopopești au plecat spre cetatea Ciceului pentru a săvârși și cea a doua prăznuire.

Aici era popor mult adunat din vreme, erau prezenți o impozantă mulțime dintre membrii „Astrei“, despărțământul Dejului, sub conducerea dlui director Dr. V. Motogna, apoi dl senator N. Șoneriu, dl dir. Both, dl prof. Dr. I. Șanta, dl prim-pretor Bărbos, dl subrev. Chiorean, preoții M. Rațiu (Lelești), I. Bușiția (Gârboul-Dejului), studenți și studente dela Universitate, câteva școli de băieți și fete împreună cu învățătorii și învățătoarele lor de prin împrejurimile Ciceului. Serbarea s'a început pe la orele 12 și jum. prin oficierea sfințirii pietrii comemorative, o stâncă uriașă purtând vechea stemă a Moldovei măies-

trit gravată în ea, și a continuat prin frumoasele alocuțiuni rostite din partea bisericii de către păr. prof. Dr. I. Vască, din partea desp. „Astrei“, de către dl Dr. V. Motogna și din partea stud. univ. someșeni de către dl I. Murășian. Toate cuvântările au impresionat mult, mai ales considerând împrejurările și caracterul sărbării ce s'a făcut.

A urmat apoi urcarea din partea celor prezenți pe culmea cetății. O impresionantă priveliște ți se așterne înaintea ochilor. Pe de-o parte și de alta a cetății se văd satele de prin prejur până la distanță de peste 80 de kilometri.

După serbare a urmat un banchet, dat în onoarea participanților, iar după aceasta s'a ținut ședința comemorativă a „Astrei“ în localul școlii primare din loc.

Toți câți au avut fericitul prilej să poată lua parte la aceste frumoase sărbări bisericești naționale s'au despărțit cu cele mai vii și impresionante sentimente. Cu toții și-au putut da sama, ce mult poate pioasa evocare a memoriei străbune și ce urme neșterse a putut lăsa spiritul de evlavie și patriotism al marilor Voievozi români în inimile și aducerea aminte a urmașilor. Ar fi de dorit numai ca asemenea sărbări să avem cât de multe și prăznuirea lor să atragă prin farmecul și splendoarea ei cât de mult popor și intelectuali ai neamului.

Pentru buna reușită a frumoaselor sărbări din comuna Ciceu-Corabia au grijit fără îndoială toți credincioșii cu tragere de inimă pentru biserică, dar îl deosebi laudă și mulțumiri se cuvin pentru găzduirea și buna primire a oaspeților preotului local I. Danciu, soției și familiei sale împreună cu d-rele Com. Ciubancan și Marg. Tömlö, precum și dlui proprietar I. D. Tarniță, care cu toată vârsta sa înaintată, a fost pretutindene călăuză și îndrumător tuturor. Peste toți și peste toate însă a veghiat ochiul ager și înțelept al păr. protopop T. Herman. Opera i-a fost înălțătoare și bunul Dumnezeu îi va respăli munca și stăruințele pe care de zeci de ani le depune cu abnegație și dragoste pe altarul credinței și al patriei sale strămoșești.

Un participant.

Clopote trase într'o dungă

Un redactor al unui ziar din localitate, în convorbirile — povești avute cu un membru al clerului nostru, obișnuit a vorbi mult când e ziua lungă, s'a avântat la un articol „fulminant“, dar lipsit de seriozitatea cuvenită, și în care se vorbește de ortodoxismul primejduit în Cluj.

Or acest articol este departe de orice umbră de realitate. În biserica noastră pulsează cea mai frumoasă și sănătoasă viață creștinească. Iar cine nu crede, n'are decât să se informeze în persoană despre activitatea febrilă ce se desfășoară în întreg cuprinsul eparhiei noastre. Și suntem ferm convinși, că numai decât își va câștiga clară convingere că aci se zidesc nu numai biserici noi, dar și suflete adevărat creștinești și gata de orice jertfă pentru biserica strămoșască.

Din faptul că o Evă, fie ortodoxă sau reformată etc. se abate pe la paterii franciscani, nu se poate face judecată asupra stării sufletești a credincioșilor din centrul eparhiei noastre. Astfel de ființe, mustrate de conștiință, pot merge unde le place și face cum voiesc. Nime nu se va sinchisi de ele, căci de când e lumea au existat ființe de talia lor. Dar un lucru trebuie precizat: nu acestea pot determina viața bisericii.

Că guvernul trecut n'a putut sau n'a voit să ajute la terminarea mai curând a bisericii catedrale, vina n'o poartă conducerea eparhiei noastre. Dar ce n'au făcut cei de ieri vor face cei de azi sau mâine, fiindcă Ardealul reclamă cu tot dreptul să fie socotit între cei ce au drepturi să ridice un altar în Cluj.

Sunt numai cinci ani de când s'a început zidirea catedralei, și e lucru știut că monumentele de artă, sculptate în piatră, nu se fac în timp scurt, ci reclamă muncă și stăruință de decenii.

Conduși de aceste vederi, cei dela cârma bisericii au conștiința liniștită de a-și fi făcut întreaga datorie în trecut și o vor face în acelaș fel și în viitor. Iar credincioșii adevărați ai bisericii și cari judecă sănătos, își dau perfect seama de realitate încât nici când nu se vor lăsa porniți pe povârnișul de a-și pierde nădejdea în fac-

torii chemați să ridice cu un ceas mai curând biserica catedrală.

Acestea le spunem celor cari cu ușurință trag clopotele într'o dungă, anunțând primejdii cari nu există decât în fantazia cea mai lipsită de nota realității. m.

Nădejdi. Aspirații. Frământări!

În viața unui individ ca și în viața unui popor sunt, nădejdi, aspirații și frământări. Aceste sunt fazele filosofiei vieții, individului și poporului. În cele două faze dinainte, în faza nădejdiilor și aspirațiilor, atât individul cât și poporul, își îndreaptă gândurile, își tocmește lucrurile și inventează metode potrivite, pentru atingerea unui scop, unui ideal bine lămurit, în mintea individului și în conștiința poporului. În faza frământărilor, atât individul cât și poporul e în căutarea unui nou ideal, pe care să-l cimenteze în sufletul său și spre realizarea căruia să-și îndrepte forțele sale de muncă. Despre adevărul acesta ușor se va putea convinge individul, care va medita puțin asupra propriei sale vieți, iar istoria ne dovedește că popoarele toate trec prin fazele acestea.

Aceste fiind faze sufletești și pentru realizarea nădejdiilor și aspirațiilor, individul ca și poporul pe lângă forțele sale proprii mai cer, și trebuie să ceară ajutorul dela acela care singur a creat sufletul și care cunoaște tainele viitorului, ale sufletului și vieții. Ajutor care cerut cu credință se și primește și servește ca un far de lumină pe drumul spinos al idealului. Un individ când își pierde credința în ajutorul acesta, este un om pierdut, vecinic nemulțumit, nefericit, decepționat și scârbit de propria sa viață, de care ar voi să se scape cât mai curând, ba mulți în starea aceasta sufletească își curmă și viața. Dovadă sunt știrile zilnice din ziare, unde se văd atâtea sinucideri, cari nu sunt altceva decât rezultatul unei vieți trăite fără această credință. Istoria ne arată că popoare care stăpâneau aproape lumea întreagă, atunci când s'au depărtat dela această credință, au pierdut echilibrul, au trecut în faza destrăbălărilor a demoralizării pe acest pământ.

Dacă pe drumul nădejdiilor și al aspirațiilor e greu de călătorit fără o credință călăuzitoare, atunci în epoca frământărilor — care e decisivă pentru fericirea sau nefericirea din viitor — este cu neputință ca poporul și individul să se poată hotări a alege drumul adevărat, fără o rază de lumină isvorâtă din credința nețărmurită ce o are acel individ sau popor în Dumnezeu. Acest adevăr ne-a fost descoperit și de Mântuitorul nostru prin cuvintele, fără de minc nu puteți face nimic. (Ioan 15., 5.)

Nădejdiile și aspirațiile poporului nostru au fost împlinite, idealul visat de moșii și strămoșii noștri a fost împlinit. — Aceste rezultate mărețe se datoresc în primul rând credinței de oțel ce au avut strămoșii noștri. — Cu această credință în suflet a plecat ostașul pe câmpul de luptă. Cu această credință rămânea femeia cu copiii acasă, ca singură să între în valurile luptei pentru existență. Această credință era în vremuri de grea cumpănă, mângăerea strămoșilor noștri. Voivozii cei mai de seamă, înainte de a pleca la o luptă mai însemnată, făceau legământ cu Dumnezeu, că după învingere vor ridica un altar, care să dovedească credința vie a întregului popor de sub conducerea lor.

Lumea de azi se pare că s'a cam îndepărtat dela această credință și pentru aceasta lumea întreagă se găsește în epoca și curentul frământărilor și în acest curent a intrat și poporul nostru. De nouă ani jocul acesta al frământărilor nu se mai termină și în loc ca să se zărească zorile unui viitor mai bun, se pare că nori tulbur se tot grămădesc, gata de o strașnică ciocnire din care schânteile electrice să tulbure întreaga atmosferă. — Cauza e ușor de găcit și o spunem și noi aici, e lipsa de credință și cultură sufletească. — Da! Cultură sufletească, care să ridice sufletul oamenilor până la Dumnezeu „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru cel din cer desăvârșit este (Mat. 5., 48). — Aceasta ne trebuie și tomăi aceasta ne lipsește. — Ne lipsește fiindcă această lipsă e o consecință a nouilor teorii sociale, comunismul, socialismul, liberalismul economic etc. cari toate se ocupă mai mult de o cultură materială, neglijând cu totul pe cea sufle-

tească, adevărata formătoare de caractere.

Astăzi în epoca frământărilor, astăzi când ne găsim la o răspântie între a fi sau a nu mai fi, mai mult ca totdeauna, ne trebuie felinare de lumină și credință, cari să conducă poporul nostru pe drumul „viitorului de aur“ de care nu trebuie să fim nici cât de puțin sceptici. — În trecutul nostru cine au fost aceste felinare? Poetul ne spune „Preoții cu crucea 'n frunte, căci oastea e creștină“. — Mântuitorul lumi zice „Voi sunteți lumina lumii (Mat. 5., 14). Preoții au fost și trebuie să fie adevăratele felinare de lumină și credință ale poporului. Dar „lumina pentruca să lumineze nu trebuie pusă sub obroc (Mar. 4., 21). Deci și preoțimea, pentru ca să-și poată îndeplini misiunea ei înaltă, trebuie să fie pusă în condițiuni prielnice, condițiuni cari mai ales la preoții din muști sunt mai mult decât nefavorabile.

Din frământările de azi lumea numai atunci va putea să treacă la linanul liniștei când se va îndrepta spre idealul Culturii sufletești. Nu însă spre cultura interesată, trimbițată de partidele politice prin diferitele programe de „propagandă culturală“, ci spre adevărata cultură dată de mântuitorul nostru Isus Hristos, prin cuvintele „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate acestea se vor adăuga vouă“. (Mat. 6., 33.)

Nicolae Gavra.

Secta unitară din Transilvania.

Expunere istorică și combatere din punct de vedere dogmatic ortodox. (Teză de licență.) A. Gliga.

Urmare.

IV.

Impărații se văzură siliți a le acorda protestanților libertatea cultului la 1606 în urma păcii de la Viena. Libertatea deplină o căpătară însă prin actul de toleranță dat de Iosif II. la 1781.

În Ardeal calvinismul ajunsese preponderant, împilând atât biserica rom. cat. cât și cea ortodoxă. Trecând Ardealul la finea sec. XVII. iar la Habsburgi, se asigură din nou întăietate rom. catolicilor. Protestantismul se mărgini în Ungaria și Ardeal la un sfert al populației.

Unitarii profitară de stările ce erau și se organizară neobservați de stăpânire. În 1507 atrag de partea lor orașul Turda iar la 1568 Clujul. Mai ales Clujul totdeauna dornic de noutăți se dedică în mare parte unitarismului, așa că în s. XVII. aveau aici deja șase parohii separate cu sesiile corespunzătoare.

Din Cluj să se fi lătit credința unitară în spre Rodna pe Someș în sus, spre Baia-Mare apoi spre Lăpușul unguresc având nenumărate parohii. Mari protectori avură unitarii în conții și baronii maghiari, cu trecerea cărora era îmbinată și trecerea supușilor lor maghiari la unitarism. Din documentele rămase din s. XVI. și XVII. să se fi lătit unitarismul în tot Ardealul.

Se putu lăți și în părțile învecinate a Ungariei prin faptul că Ardealul era aproape contopit cu restul țării, apoi aparțineau Ardealului Maramureșul și Sătmarul, de unde trecu ușor și în Ungaria.

Aici ar fi de notat și discuția lor cu evangheliștii care ținu 6 zile la Oradea din 1569 și unde unitarii eșiră biruitori sprijiniți fiind de regele Ioan II. Cu această ocazie să se fi unitarizat ca la trei mii suflete. Succesul acesta îl arată Dávid Ferencz în o broșură intitulată Istoria sinodului orădean. Această broșură purta ca motto cuvintele rostite de venerabilul și bătrânul Gamaliil (Fapt. ap. 5., 38—39). „Căci de va fi dela oameni sfatul acesta sau lucrul acesta, se va risipi. Iar de este dela Dumnezeu, nu veți putea să-l risipiți, ca nu cumva și luptători de Dumnezeu să vă faceți“. Succesul acesta orădean puse unitarismul pe baze solide. În jurul acestui sinod și pe timpul lui Dávid Ferencz unitarismul era la culmea măririi și înfloririi sale, începând apoi în mod consecutiv încetul cu încetul să scadă.

O pierdere grozavă fu pentru ei moartea primului lor episcop și organizator Dávid Ferencz, mort în închisoare din cauza credinței sale. A fost un om care lucra cu mult zel pentru înflorirea institutelor unitare din Cluj fiind sprijinit după cum am spus de regele Ioan II. Deja de la început el se strădui să aibă aici profesori eminenti și de fapt și reuși. Pe lângă el îi vedem grupați pe Basilius Ște-

fan, pe Sommer Ioan educatorul de casă a voevodului moldovean Heraclide și pe nefericitul Iacob Paleologul urmaș de al stăpânitorilor din Chios, care de frica inquisiției se ascundea prin toate țările, până ce în fine găsi aici pe un oarecare timp liniștea dorită. Tot aici îl aflăm și pe Hunyadi episcopul de mai târziu și alții.

Cu pășirea Bathoreștilor la conducerea Ardealului soartea unitarilor se schimbă în spre mai rău, pentru că ei fiind catolici sprijiniră exclusiv catolicismul în dauna tuturor celorlalte confesiuni existente. Dar și calvinii se reculeg întrecându-i cu mult pe unitari.

Cu toate acestea unitarismul prinzând și el oarecari rădăcini în popor nu putu să dispară cu totul și există și astăzi în forma cum se prezintă.

Unitarismul se răspândește și în alte țări, chiar și în America. Aici însă erau la început mai mult arminiani voind a face parte din sinul acelor biserici, mai târziu se despărțiră de ele și formară adunări sau societăți deosebite. Numai în orașul Boston să aibă cam la 33 biserici.

Fiind vorba de educația religioasă a unitarilor în școli, ne vom opri pentru a vedea ce școli au avut, unde și câte mai au astăzi.

(Va urma.)

Troița lui Mihai Viteazul

Pentru comemorarea luptei lui Mihai Viteazul, la Mirislău (jud. Alba), asociațiunea culturală „Astra” a făcut o troiță de piatră, a cărei inaugurare se va face în ziua de 18 Septembrie.

La serbare vor lua parte d-nii Alexandru Lapedatu, ministrul cultelor, N. Iorga și alți intelectuali de seamă.

Troița se va așeza la marginea comunei Miraslău, între șoseaua națională, calea ferată Cluj—București și Valea Miraslăului, unde s'au dat luptele la 1600.

Aici vechea administrație ungurească ridicase un monument de piatră cu diferite inscripții în care între altele era faimoasa afirmațiune: „Aici s'a înfrânt pentru totdeauna cerbicia valahă”.

Azi nu mai există acel monument.

Se fac pregătiri asidue pentru organizarea cât mai impunătoare a serbării.

Știre personală. *P. S. Sa Episcopul nostru Nicolae s'a întors dela Curtea-de-Argeș, unde a luat parte la Parastasul pentru Regele Ferdinand.*

„Asociația clerului” Preotul Teodor Toader, președintele cercului religios din Călata-Mare, comunică preoțimei aceluia cerc pe ziua de 14 Sept. a. c. la Rogojel — cu un program de lucru bine alcătuit.

Congres. La 24 Septembrie se va ține la Cernăuți. congresul medicilor veterinari din întreaga țară.

Decorații. S'a conferit medalia „Crucea Meritul Sanitar” clasa I, d-lor farmaciști Victor de Toledo din Geneva și Charles Matey, consulul Elveției la Bessancon, Franța, pentru sentimentele lor filo-române și pentru ajutorul ce-l dau studenților români cari își fac studiile la facultățile din Geneva.

Pentru amatorii de paradis. În catedrala ortodoxă din NewYork există o capelă specială consacrată „doliului Rusiei”. Aci, pe o placă, se sapă numărul victimelor bolșevismului. Citiți: familia imperială; 31 episcopi; 1560 preoți; 34.585 institutori, magistrați, medici; 16.367 studenți și profesori; 79.900 funcționari; 65.890 nobili și aristocrați; 36.340 ofițeri; 196.000 lucrători; 267 mii soldați și marinari; 890.000 țărani dintre cei cari își apără recoltele în contra uzurpațiilor dela putere. Lipsesc cei morți de boalele și foametea datorită administrației și corupțiunei „comisarilor poporului”.

Inițiativă frumoasă. Ziarul „America”, din Cleveland publică un apel adresat tuturor românilor din America pentru crearea unui „fond al românilor americani” destinat ajutorării doritorilor de carte din țara noastră. Apelul e semnat de d. Vasile Popp și conține cifre sugestive. Dacă cei 70 mii de români ar contribui numai cu 50 centi fiecare, s'ar atrânge frumoasa sumă de 350 mii dolari, adică 7 milioane lei. Numai cu dobânda produsă de acești bani s'ar putea susține anual 45 elevi și studenți.

Carnetele pentru C. F. R. Toate carnetele de identitate emise până la 1 Apr. c. funcționarilor publici, p. t. t., ai ministerelor precum și pensionarilor din serviciile exterioare ale Ministerului lucrărilor publice și Ministerului comunicațiilor, a

căror valabilitate pe c. f. r. a fost prelungită până la 31 August c., vor fi valabile până la 30 Septemvrie. Carnetele funcționarilor trebuie însă să aibă viza pe trimestrul în curs, iar ale pensionarilor pe anul în curs.

BIBLIOGRAFIE

Dr. Const. N. Tomescu prof. univ.: „Mitropolitul Grigorie IV. al Ungrovlahiei.“ Chișinău, pag. 310.

Anton Huonder: „La picioarele Mântuitorului, scurte meditații pentru preoți“. Vol. I. Prelucrare pentru clerul ortodox român de Ioan Moșoiu, prof. la liceul ort. rom. „Andrei Șaguna“ din Brașov. Sibiu 1927. Tip. Arhidiecezană. Pag. 205. Lei 80. Una dintre cele mai minunate cărți de pastorală; tâlcuiri practice pentru chestiunile însemnate ale păstoririi duhovnicești.

Prof. Dr. G. Cristescu: „Semănături de primăvară“ Gânduri închinare tineretului. Sibiu 1927. Pag. 78. Lei 40.

E. Lovinescu: Tacit I. „Pagini asupra epocii împăratului Tiberiu“. (Biblioteca „Semănătorul“ No. 175—177. Editura librăriei diecezane din Arad. Prețul Lei 15). Prin editarea acestei cărți, Biblioteca „Semănătorul“ adaugă încă un merit la meritele culturale ce și-a câștigat în aceste vremi de vinovată nepăsare față de scrisul românesc.

O nouă publicație românească din secolul al XVI-lea: liturgierul diaconului Coresi, tipărit la Brașov în 1570, — este titlul studiului acum apărut, datorit dlui *Nicolae Sulică*, profesor în Târgu-Murăș. Acest prim liturgier românesc, din care se dau câteva mostre, este un document de însemnătate deosebită în tipăriturile românești ale veacului al 16-lea. Traducerea lui arată felul cum încercau cărturarii aceluia veac să înfiripeze limba scrisului românesc. Prețul broșurii dlui N. Sulică este 25 lei.

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 370/1927. 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei de clasa I. *Abrudsat*, protopopiatul Abrud, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Retribuțiile legale dela Stat.
2. Cinci iugăre și 667 st. sesiune parohială și folosința cimitirului, care poate fi

folosit numai pentru cosit și nici decum pentru pășune.

3. Locuință în natură și supraedificatele necesare.

4. Stola obișnuită.

Cererile sunt a se înainta oficiului protopopesc și candidații cu prealabila încunoștințare a acestuia, se pot prezenta în parohie pentru a predica și a face cunoștință cu poporul.

Oficiul protopopesc ort. român al Abrudului, în înțelegere cu Comitetul parohial.

Abrud, la 23 August 1927.

Petru Popovici,
protopop.

Nr. 6113—1927.

1—3

Concurs

Pentru furnizarea de carne de viă, vițel, porc și unsoare de porc, de prima calitate și în cantitate de aproximativ 20 Kgr. la zi, începând cu 1 Octomvrie a. c. pe seama internatului Academiei teologice din Str. Nic. Bălcescu Nr. 21, publicăm prin aceasta concurs cu termenul până la 25 Septemvrie a. c.

Ofertele se vor înainta, închise și sigilate, la adresa Consiliului eparhial ort. rom. din Cluj, Str. Iuliu Maniu Nr. 36, unde se pot lua informațiuni amănunțite.

Ofertele întârziate nu se iau în considerare.

Cluj, la 5 Septemvrie 1927.

Consiliul Eparhial.

Nr. 6114—1927.

1—3

Concurs

Pentru furnizarea de zarzavaturi pe seama internatului Academiei teologice ort. rom. din Cluj, strada Nic. Bălcescu Nr. 21 în cantitatea de:

cartofi	Kgr. 10000
ceapă	800
morcovi	800
țeler	100
pătrângei	300
sfecle	300
varză	buc. 1000

publicăm concurs cu termenul până la 15 Octomvrie a. c.

Ofertele — închise și sigilate — se vor înainta la adresa Consiliului eparhial ort. rom. din Cluj, Str. Iuliu Maniu Nr. 36 în termenul indicat.

Cluj, la 5 Septemvrie 1927.

Consiliul Eparhial.